

BAS DAN

Haftalık siyasi magazin

Umumî af bir zarurettir

Kanunlar, ihtiyaçların, zarurî neticesidir. Bu ihtiyaç halk kütlesinin içinde duyulur.

Geçen sene Cumhuriyet bayramında, Büyük Millet meclisine umumî af için iki millet vekilimiz tarafından iki ayrı tasarı verilmişti. Üzerinden bir yıl geçtiği halde, bu tasarıların mecliste konuşulduğunu, gazetelerde okumadık.

Bu yıl yine af için Büyük Millet meclisine üç kanun tasarıları verildiğini gazeteler yazdı.

Bir yıl içinde beş ayrı millet vekilimiz tarafından verilen bu tasarılar da gösteriyor ki, artık bir af kanunu, halk kütlesi içinden taşan bir zarurettir.

Hapishanelerdeki vatandaşlarımızın yekûnu kesin olarak söylenmemekle beraber, 200 binden çok aşkın olduğu tahmin edilebilir.

Hapishaneleri mizin, ceza infazındaki ana maksattan çok uzak birer ortaçağ çilehanesi olduğu da malumdur, ceza evlerimiz birer islah yuvası olmaktan çok suç stajı yapılan yerlerdir.

Bineenaleyh, bir af kanununun, bütçemiz, vatandaşlarımızın istihsal gücümüz gibi sayılamayacak kadar çok faydalarını, bir kere daha tekrarlamaya fazla buluyoruz.

Henüz Bakanlar kurulunda görüşülmemiş olan tasarıların son şeklini almamış olmaları

beraber ümidimiz, çıkacak olan kanunun, duyulan ihtiyaç tam karşılığıdır.

Bir kısım siyasi suçların afından ayrı tutulması, bir kısım ağır suçların da affından mahrum edilmesi, on beş senedir af yapılmayan memleketimizde, bu yolda duyulan ihtiyaçların tam karşılığı olmayacaktır.

Bütün temennimiz, af kanununun, bütün mahkûm ve tutuk vatandaşlarımızı ve onların kederli aileleri yâni milletini sevindirmesidir.

Adanalı Ziya

Adanalı Ziya, istibdat devrinde zulüm ve istibdada en erkeğe ve suurlu olarak haykıran kudretli ve cidden hüriyet âşığı bir şairimizdir. Ne yazık ki, şimdiye kadar değerince ne duyulmuştur, ne de bütün eserleri toplam ve mükemmel bir tahlil ve tenkitle neşredilmiştir. Yapılan bir iki kalem tecrübesi pek noksandır. Biz, okuyucularımıza Adanalı Ziya'nın devrini tenkit eden mertçe yazılmış bir gazelini sunuyoruz:

Fehmeylemek ne mümkün ahkâm-ı kâinatı?

Ahkâmı kâinatın hayrân eder dühâtı.

Hall-i ukuud eden var zu'munca şöyle böyle,

Kim dinler öyle ammâ tür ehâtı?

Bir âcizi görürsün, bin muktedir zebûnu,

Vâbeste-i rızası mecmûunun hayâtı.

Bir ahmağı bulursun bezme tasaddur etmiş,

Güyâ ki peyk-i devlet ednâ bir iltifâtı.

Fırsat gelir ki bir leng sâhibi - hûruç olur da.

Lerzan eder sitemle sükkânı şeş cihâtı.

Dağ-ı elim dildir âh ey Ziyâ bu hikmet:

Bilmem ki halleder mi hükâm-i zamân-ı âti?

30 sene evvel böyle diyorlardı

Celâl Nuri Beyin «Tarih-i Tedenniyat-ı Osmaniye» adlı eserinden:

Osmanlı hükûmeti bir askerî hükümet olmak üzere teşekkül etmiş, o suretle devam etmiştir. Halbuki hükümet yalnız askerlikten ibaret olmayıp idare de demek olduğundan iç meseleler, malî ve iktisadî dâvalar ele alınmayıp yalnız orduya dayanıldı. Bu gibi cemiyetler izmihlâle uğrarlar. Malî istinat ganim ve yağma olunca bunun ilerisi gelmez. Milletleri istihsalâtta bulunmak için serbest bırakmak iktiza edeler. Hükümet hiç bir zaman örfî idare, kumandan, memur, maas, vergi ve ganimet menzilesine indirilmemelidir.

★ Bir kere içtimaî inkılâp olmadan, bu içtimaî inkılâpı hazırlamak için iktisadî ve terbiyevî ilerleme'ler meydana gelmeden siyasi inkılâp yapmak seraba aldanmaktır.

Bursanâme : 5

Bursanın Kutusu

Sevgili kardeşim, insanın benim gibi işi gücü olmazsa, işte böyle tefrika halinde, arkası gelecek haftaya mektuplar yazar. Açınma kutuyu, söyletme kötüyü. Ne çare ki, Bursanın kutusu açıldı bir kere. Bir takım insanlar var ki, kafalarına oturdukları koltuğu geçirmediği için rahat etmeyecek; öbür dünyaya da gözüm açık gideceğim.

Geçen mektubumda Bursanın ayıp yerinde kalmıştı değil mi? Kaldığımız yerden başlayalım. Bilmediğin bir şehre gittin mi, en kolay bulacağın yer, genel evlerdir. Otomobile bin, arabaya bin, «çek kârhaneye» diye emri verdin mi, merak etme, arabacıdan evvel atlar anlar. Hani bindiğin otomobil şoförsüz bile olsa, tekerlekler harekete gelir, kendini doğruca aradığın yerde bulursun.

Bursanın genel evleri, İstanbullulardan bile mazbut. Şöyle yüz, yüz elli metre kütünde bir daire çiz. Bu dairenin etrafına üç dört metre yüksekliğinde duvar çek. Yalnız bir tarafını açık bırak ki kapı olsun. Kârhaneye damdan girilmez ya... Şimdi bu dairenin etrafına on beş ev sırala. Kapağı da bir bekeçi ile bir polis koy. Ne olur, ne olmaz, eloğu buraya keyfini yapmağa ayık kafa ile gelecek değil ya. İşte Bursanın genel ev mahallesi oldu.

Bak sağdaki evin kapı önüne bir kız çıkmış. Fistanını yukarı kaldırmış, reklâmını yapıyor: «Her yerde var ama, böylesi yok.»

(Devamı 4 ncü de)

ATATÜRK öldü

Yarın, Atatürk'ün ölümünün onuncu yıl dönümüdür. Bu münasebetle üzüntümüz sonsuzdur. Bizim üzüntümüz Atatürk'ün vücudunun aramızdan ayrılışı kadar, fakat ondan daha çok, her sene Atatürk'in kılâbının ölmesidir. Her yıl bir az daha iyi görüyor ve anlıyoruz ki, Atatürk inkılâbına ihanet edilmekte dir.

Atatürk'ün ölümündenberber her sahada ters yüzü ettiğimizi bütün millet anlamıştır. Ve asıl için en fecî tarafı şudur ki: Atatürk inkılâbına asıl ihanet edenlerin her biri birer büyük Atatürkçü kesilmişlerdir. Onların çalınlarından geçilmez olmuştur. Allahı kan dırmak için her sözüne besmele ile başlayıp her keli me başında yalan yere yemin eden zındıklar gibi, bu sahte Atatürkçüler de, Atatürk kalkanının arkasına gizlenip mel'anelerini yapmaktadırlar.

Emperyalizm boyunduruğuna karşı mücadele eden Atatürk'ü, Emperyalizm uşakları kalkan olarak kullanmak istiyorlar.

Laisizmin memleketimizde kök salması için uğraşan Atatürk'ü, mürteciler, yobazlar bir bayrak olarak kullanmak istiyorlar.

Halk menfaatleri için büyük bir halk hareketine önderlik eden halk kahramanı Atatürk'ü, istismarcı para babaları bir silâh olarak kullanmak istiyorlar.

Atatürk inkılâbından ne kadar geriye doğru gittiğimizi anlamak için, Atatürk zamanında sesi kısılanların bu gün nasıl birer kahraman kesilmiş olduklarını ve buldukları mevkileri görmek kâfidir.

Maddî bir deil olarak da on senedir, hâlâ ve hâlâ Atatürk'ü muvakkat kabrinde yatırdığımızı hatırlamak kâfidir. O on senede ki, ne asfaltlar, ne geziler, ne plâjlar, ne saraylar yaptık yalnız Anıt — Kabir'i yapamadık.

O on senede ki, otuz lira maaşı olanlar milyoner oldu, yabancı bankalarda atın yatırıldığı haberleri çıktı.

Oteller ve yeşil sahalar, ve merdivenler ve daha neler yapıldı. Yalnız ve yalnız şu veya bu bahanelerle Anıt — Kabir yapılmadı.

Ve Atatürk inkılâbına asıl sadık kalan, ileri fikirli, hamlecî ve inkılâpçı olanlar da mağdur ve mazlum bir halde türlü iftiralara uğradı.

Bütün bunların sebebi şudur: Haksız kazanılmış, halkın sırtından çıkarılmış servetleri haklı göstermek ve halkı buna inandırmak yani halkın uyanmasına mâni olmak için, olup bitenlerin etrafına duvar, çevirmek. İşte bu duvarlar da: Emperyalizmi allayıp pul layıp yutturmak, Allahın lânetlediği hareketleri irtî kâp edip sözüm ona dinci olmak ve Atatürk'ün inkılâbına ihanet ederek Atatürkçü geçinmek... Asıl Atatürkçüler bütün bunların farkındadırlar. Aziz Atatürk! hatıran önünde saygı ile eğiliriz.

BİR YANLIŞLIK

10 cu sayımızda «Başımızdakiler nasıl zengil oldu?» başlıklı bir yazıda Kılıç Ali'den bahsetmiştik.

Kılıç Ali'nin oğlu, gazeteci arkadaşlarımızdan Altemur Kılıç'ın verdiği malûmata göre mezkûr hâdisenin faili Kılıç Ali olmadığını bildirmişti. Öziir dileriz.

Esat Adil ve Aziz Nesim'in mahkemeleri

Esat Adil ve Aziz Nesim'in evvelki sayılarımızda bildirgi mahkemelerine bilir kişi olarak tayin edilen İstanbul üniversitesi Hukuk Fakültesi dekanı profesör Hüseyin Nail Kubalı 5 Kasım'da gelerek, dâvâ konusu olan yazıyı ve Türkiye Sosyalist partisinin programını almıştır. Bilir kişi raporunu verecek ve 11 Kasım Perşembe günü saat 16,30 da Asliye ikinci ceza mahkemesinde dâvaya devam olacaktır.

Bir işçinin

Büyük bir bankaya giriniz. Orada veznedarın parmakları arasından her gün on binlerce liranın geçtiğini göreceksiniz. Fakat bu paranın hiç biri veznedarın değildir. Bir ayda elin den milyona yakın para geçen veznedar, kendisini, belki de kat kanaat geçindiren maaşını alır. Bu da gayet tabiidir. Elin den bu paralar geçiyor diye, veznedarın bu paralar üstün de hiç bir hakkı olamaz. Çün

Bir okuyucu mektubu

Medci Baykal isimli bir okuyucumuz yazıyor:

Emeğin ne demek olduğu herkesçe malumdur. Bilhassa b'leğinin, vücudunun enerjisinden istifade ederek çalışanlar bunun mahiyetini daha iyi takdir ederler. Takdir hamam kubbeferinde çin çin öten boş seda gibi bir taraflı olursa, emek sadece boş gayretten ibaret kalır. Emeğin bu kötü duruma düşmemesi için teşekkül'ler vardır. Hak her yerde nasıl aranıyorsa emekte de aranmış hakiki emekçilerin teşekkül'leri meydana çıkmıştır. Bunlara «Sen dika» adı verir.

Bütün dünya emekçileri en hür teşekküller sayesinde ken dileri için daha iyi hayat şartları hazırlamaktadırlar. Emek vazifeden daha mukaddestir. Çünkü vazifenin başarılmasında emeğe ihtiyaç vardır.

Ne yazık ki memleketimiz nüfusunun yüzde 80 ini geçen emekçi zümresi XX asrın kendilerine bahsetmiş olduğu o nimeti bol yollardan istifade eden mahrum bulunuyorlar. Bunun günahı ve vicdanî mesuliyeti aydınların, idarecilerin dir. 2—3 gün evvel kutladığımız 25 inci yıldönümü ile Cumhuriyet tam olarak bu problemi ele almamıştır. Sadece şatafatlı, yaldızlı sözlerle kuru vaatlerde bulunmuş tur. Kurulan Çalışma Bakanlığı memleket şubeleri, maaş kesef kendi teşekkül kadrolarına iş bulmuş bulunmaktadırlar. Diğer hususî iş yerlerinde de patronun eman dinlemi yen pençesi altında yok pahasına çalışmakta, hattâ fazla mesai yaptırılmakta olmasına rağmen buna ses çıkarılmamaktadır.

Kurulan millî sendikalar da kukla oyuncaklar gibi rahat insanlara tâbi hareket etmemektedirler. Gürültü patırtı ile hemen toplantılar dağıtmakta bir karara varılmamaktadır.

Ey memleketimin emekçileri... Uyanmalısın. Senin iradeni morfinleyenlere karşı yekpare bir vücut olmalısın. Kaybolan hak öteki dünya gibi aslı olmayan yerde ödene mez. Bu dünyada onu kurtarmak azminde olmalıyız.

İstismar yanan ocaklarımızı söndürüyor. Senin hakkın olan her şey, sana ait fikirlerle temin edilecektir.

Kelimeler, sözler yerine iş iste. İstemek hakkındır. Yaşamak hakkın olduğu gibi.

kü bu paraların türemesinde ve kazanılmasında, veznedarın hiç bir emeği geçmemiştir.

İşçiler bir veznedara benzer yalnız aralarında şu mühim fark vardır. Veznedarın elinin arasından geçen paralarda emeği, yani hakkı yoktur. Halbuki yapılan memuller doğru dan doğruya emeğin mahsulüdür. Emek olmasa, ne sermaye, ne ham madde, ne âletler emtea istihsalinde başlı başına bir âmil değildir.

İşçi elinin emeği olan oto mobil başkaları için yapar. Toprak işçisi tavuğunu başkaları için besler. Veznedar gibi, avuçlarının arasından hem de kendi hakkı olan para kayıp gider, başkalarının kasasını doldurur.

Bu günkü şartlar altında

Bunada başından geçen hazin macerasını okuyacağınız Ali Konuk

işçi buna da razıdır. Kendisini patronun istismarına arz etmiştir. O en az ayakta duracak kadar yiyecek, başını sokacak bir yer ve hiç olmazsa çalışmayacağı günler için hayatının sigorta edilmesini ister. Fakat gözleri doymayan ve işçinin sırtından milyonlar yapmaya alışanlar, işçilerin

hazin romanı

bu en mütevazî haklarını bile gasbetmek için türlü yollar bulmuşlardır.

Memleketimizde binlerce işçi gösterilebilir ki, bunların meselâ kolları fabrika kayışında kopmuş elleri dışı arasında kalmış, gözleri bir kaza ya kurban gitmiş ve bir insan posası halinde, hiç bir hak da verilmeden bir safra gibi fabrika kapısından atılmıştır. Bu binlercesinden bir misalini ve riyoruz. Burada zavallı bir Türk işçisinin romanını okuyacaksınız.

Şu karşınızda yaşayan bir ölü halinde duran genç Ali Konuk'tur vücudünün muhtelif beş yerinde mermi parçaları vardır. Yapılan bir ameliyatta ayağının biri kısa kaldığı için işte böyle aksiyarak yürür.

Ali Konuk 1932 senesinde, Enver Paşa'nın kardeşi eski adı ile Tevhit paşa, yeni adı ile Nuri Killigil fabrikasında çalışmaya başladı. Onun hayatını mahveden feci hâdise 1942 de olduğuna göre, demek ki aynı fabrikada 10 sene işçilik etmiştir. Şimdi başına gelen bu kazadan sonra hiç bir yerde, hiç bir iş yapamıyacak ve ma'ül bir halde, hiç bir hak da almadan kapı dışarı edilmiştir

Gelecek sayımızda hangi oyalama yolları ile Ali Konuk'un alattığını, ve kanunen dahi hakkını arayamaz bir hale getirildiğini mufassal anlatmaya çalışacağız.

Ali Konuk'un hayatı Türk işçileri için ibretle okunacak hüznü ve olmuş bir roman dır.

LIBERALİZM NEDİR ?

(Geçen sayıdan devam)

Liberalizm veya Liberal kapitalizmin gelişmesi: Derebeylik zulümlerinden ve toprağa bağlı kalmak mecburiyetinden kurtulmuş olan serfleri, loncaların sıkı kayıtlarından âzad kalan işçileri ve çırakları şehirlerde yeni bir esaret bekliyordu: Omrünün sonuna kadar gündelikçi olarak kalmak esareti. Burjuvazi istediğine kavuşmuştu. İmalâthanelerini kurmuş harıl harıl işletiyordu. Denizaşırı memleketlerden gelen ucuz toprak mahsulünün rekabetine dayanamayan ve zaten ihtilâl'ler neticesinde fakir düşmüş olan köylüler, şehirlerdeki lonca teşkilâtlarının himayesinden uzak kalan çıraklar ve fabrikaların ucuz malları na rekabet edemiyerek küçük imalâthanelerini ve tezgâhlarını bırakıp zenaatkâr'lar akın akın patronun kapısına gelip iş dileniyorlardı.

Bu kadar iş isteği karşısında, kapitalist işçiye istediği parayı veriyor, işçi de açlıktan ölmektense bu yevmiyeyi alarak, hiç bir sıhhi tesisatı olmayan karanlık, izbe, tozlu imalâthanelerde, günde 16 hattâ 18 saat çalışmak zorunda kalıyordu. Yedi, sekiz vusmuş, liberalizm devri başlamıştı. Kapitalist istediği hürriyete kavuşmuş, liberalizm delvri başlamıştı. Kapitalist elindeki bu ucuz ve bol işçi ile Hindin, Çinin, Yakın Şarkın, Afrikanın ve Amerikanın milyonlarca alıcısına mal yetiştiriyor, bu memleketlerden elde ettiği ucuz ham maddeleri işleyerek muazzam kârlar temin ediyordu.

Bütün on dokuzuncu asır zarfında Avrupa fabrikaları, gece gündüz işleyerek ucuz ucuz çalıştırdıkları milyonlarca işçiden elde ettikleri kıymet fazlaları ile geliştiler, büyüdüler. Bu bir servet kapışma devri idi. Para kazanmak için herşey mibahtı: Dolandırmak, başkasını iflâsa sürüklemek, müstemlekeleri yağma etmek, zayıf ve hakkını koruyamayanların haklarını yemek, ezmek v.s.. Hulâsa gemisini kurtaran kaptandı.

Fakat bütün bu istihsal faaliyetine rağmen hemen hemen on senede bir doğan ekonomik buhranların önüne geçilemiyordu.

Kapitalist ekonominin tezatlarından doğan bu buhranlar emekçi sınıfını yeniden sefaletle sürükleyiyor, küçük sermayeli olanları ortadan kaldırıyor

ve bu suretle kapitalin mahhdut ellerde toplanmasına sebep oluyordu.

Bu buhranları doğuran kapitalist başlıca ikidir:

a — Kapitalizm istihsalî şahsî oluştuktan çıkarmış, sosyal hale getirmişti. Halbuki mülkiyet şahsî olarak kalmış, sosyalleşmemişti.

Orta zamanda bir zenaatkârın kendi aletleri ile ve kelndi ailesile beraber alışarak çıkardığı mal tabiatile kendisine aitti. Çünkü o mal kelndisinin ve ailesinin şahsî çalışmaları mahsulü idi. Dolayısıyla mülkiyet te şahsî idi.

Halbuki kapitalist istihsalde mal bir çok işçilerin çalışmaları mahsulü idi. İstihsal sosyalleşmişti. Dolayısıyla çıkan malın da emekçiye ait olması icabettiği halde, bu sosyal çalışmanın mahsulü şahsa, kapitaliste aitti.

b — Fabrika dahilinde plânlı bir istihsal olduğu halde cemiyette bir istihsal anarşisi, bir keşmekeş mevcuttur. Halbuki bu geniş istihsalin buhran doğumaması için plânlı cemiyet te plânlı bir istihsale lüzum vardır.

Kapitalist cemiyetin bu iki ana tezatından bir çok neticeler ve buhranlar doğar. Bir misal olmak üzere teknik bir terakkinin kapitalist cemiyete tesirini ve bu cemiyette doğurduğu neticeleri tetkik edelim:

Kapitalist daha fazla kâr etmek için istihsalini arttıracak ve iş gücünü daha fazla sömürecek yeni yeni makineler kullanmak ister. Halbuki her yeni icat edilen bir makine işçilerin bir çoğunun kapı dışarı edilerek işsiz kalmaları ile ve işsiz ordusunun artması neticelenir.

İşsiz ordusu da çoğaldıkça iş talebi artacağından gündelikler yeniden düşer. Bu suretle cemiyetin terakkisine ve istihsalin artmasına yardım eden teknik bir terakki, kapitalist cemiyetin tezatlarından dolayı işçi sınıfına felâket getirir.

Fakat, yine aynı tezatlar dolayısıyla bu felâket emekçi sınıfına inhisar etmez. Bütün bir cemiyete yayılır ve buhranları doğuran sebeplerden biri ni teşkil eder. Yine teknik terakki misalini takip edelim:

Emekçi sınıfı kapitalistin kâr menbaı olduğu gibi, aynı zamanda en büyük müşterisidir. Emekçilerin elinde para olmazsa, geçim seviyeleri çok aşağı olursa kapitalist en büyük müş

terisinden birini kaybetmiş olur. Malı elinde kalır. Halbuki yukarıda verdiğimiz bir teknik terakki misali neticesinde bile emekçilerin gündeliklerinin düştüğünü gördük. Kapitalist fazla kâr etmek için emekçiye daima az gündelik vermek temayülünde olduğuna göre bir taraftan da kendi kuyusunu kazmış, emekçilerin geçim seviyesini düşürmekle müşterilerinden büyük bir kısmını kaybetmiş oluyor. Fakat kapitalist cemiyetin yukarıda adı geçen tezatları yüzünden kapitalist bu felâketin önüne geçemez. Bir an gelir ki, kapitaliste ait olan mallar, gerek anavatanda ve gerek müstemleke'lerde halkın azaltılan geçim seviyesi yüzünden elinde kalır. Bu suretle fazla istihsal buhranı doğar. Alıcı bulamayan malların fiyatları birdenbire düşer. Bu yüzden fabrikalar kapanır. Milyonlarca emekçi açta kalır. Buhrana dayanamayan küçük sermayeler büyükleri tarafından kapılırlar. Halkın artan sefaleti kapitalist mallarının yeniden satılmaması neticesini doğurur ve fiyatlar bu suretle başaşağı düşmeğe başlar. Bu iktisadî buhran cemiyette sefalet, ihtilâl, hattâ harp gibi facialar'a neticelendikten ve milyonlarca kurban verdikten sonra nihayet bulur.

Kapitalistlerin elindeki mallar satılmış, mal isteği artmıştır. Bu yeniden bir buhran doğuracak olan yeni bir iktisadî faaliyet başlamış olur.

Kapitalizmin ana tezatlarından doğan bu buhranlar bütün liberal kapitalizm devrinde on senede bir tekrar edip durur.

Her buhran diğerinden daha şiddetli ve daha fecî oluyordu. Kapitalizmin cemiyeti gitgide felâkete sürüklediği ve artık cemiyet için zararlı bir sistem olduğu anlaşılmağa başlamıştı. İlk zamanlarda fabrikasının başından ayrılmayarak hiç olmazsa bu suretle bilfiil çalışan kapitalist gitgide zenginleştiğiçe istihsalden tamamiyle ayrılmış, parasının getirdiği faizle geçiniyordu. Bütün bir cemiyet âdetâ onun için çalışmakta idi. Liberal kapitalist cemiyetin gelişmesi neticesinde de kapitalist zararlı ve tufeyli bir sınıf haline gelmişti.

İşte Liberal kapitalizmin, on dokuzuncu asır zarfındaki gelişmesi neticesinde olduğu bu devreye Emperyalizm devri denir.

Uzun etek kısa etek

Kadıköylü Leyla'nın Aksaraylı Fatma kızın eteğinin ucu Amerikalı milyonerin parmakları arasındadır

Bir zamanlar dünyanın moda merkezi Paristi. Sonra bu iş Londraya havale edildi. Bil hassa erkek modasının merkezi Londra oldu. Dünyanın bütün rahat sınıfına mensup insanlar, hiç olmazsa elbisele ri ve süslerle, sırtlarından ge çindikleri halktan üstün gö zükme için, tayyarelerle Londradan, Paristen elbise modelleri getirtiler, yahut ölçülerini telgrafla vererek, Paris ve Londra terzilerine el biselerini diktirirlerdi. Her şeyde olduğu gibi, son sene llerde dünya moda merkezinin Nevyorka taşındığını görüyo ruz.

İngiltere, şu üzerinde hiç bir zaman güneş batmayan muhteşem imparatorluk, müs temlekelerini elde edip te müstemleke halklarının deri lerini soymağa başlamadan çok evvel, dünyanın moda merkezi muhteşem Osmanlı imparatorluğunun paytahtı İs tanbuldu. Baha biçilmez şark kumaşları, şarka ait süsler, Avrupalı zenginler için çok ekzantrik bulunmaz birer Hint kumaşı idi.

Görülüyor ki, dünya moda merkezi, dünyaya iktisaden hâkim olan devletin merkezi ne taşınmaktadır. Bugünkü iktisadî nizam, yani kapitaliz me meme veren liberalizm devam ettikçe, bu da böylece devam edip gidecektir.

Bu moda merkezleri, zaman zaman yeni modalar çıkarırlar. Meselâ son yirmi sene içinde elbise modellerinin yalnız etek kısımlarını bir gözden geçirelim. Evvelâ kadın etekleri, oyluk kemiklerinden bir karış yukarıya kadar açılmıştı. Sonra dizkapaklarına kadar indi. Tekrar yukarıya çıktı ve bugün hep gör düğümüz şekilde, kadınlar paçalı tavuklar gibi, süpür süpür uzun eteklerle gezmeğe başladılar. Acaba bunun sebepleri nedir. Londrada, Pariste, yahut Nevyorkta oturan moda kralları, keyifle rine göre mi hareket edip, bütün dünya insanlarını emir lerini dinleyecek birer köle haline getiriyorlar. Acaba bu moda dediğimiz belâya sade estetik kanunlar mı hâkimdir?

Filhakika modayı doğuran sebepler arasında şüphesiz es-

etik te bir sebeptir. Fakat başlı başına ve en mühim se bepe değildir. Bütün sosyal meselelerde olduğu gibi, moda meselesinde de asıl rol oynayan unsur, iktisadidir. Bu id diamızı isbat için, uzun etek, kısa etek, bol elbise, dar el bise, dar paça, bol paçaların moda olduğu zamanları ve o zamanların iktisadî şartlarını şöyle bir gözden geçirelim:

Birinci Dünya Harbi sıras ında milyonlarca insan, savaş meydanına gönderilmişti.

Bunlar istihsal sahasından ayrılmış, üstelik istihlâke geç miş unsurlardı. Bu milyon larca insanı giydirmek için de milyonlarca metre kumaş do kumak lâzım geliyordu. Büt ün kumaş fabrikaları, cephe deki ordulara kumaş yetiştir mek mecburiyetinde idi. Devletlerin bütün bütçeleri, millî müdafaaya ayrılmış, mil li müdafa bütçesi de, harp levazımı, harp silâh ve vası taları ve kumaş fabrikatörle rinin cebine akıyordu. Bu hengâmede, fabrikatörler, el bette harp dışındaki insanlar için fazla kumaş çıkaramaz lardı. Dünya kumaş ihtiyacı nı azaltmak için, moda kral ları, elbiseleri daraltmağa, pa çaları büzmeğe, etekleri kı saltmağa mecbur olmuşlardı. Birinci Dünya Harbi sonunda dünyanın malûm iktisadî bu ranı yüzünden, kumaş istihsa li büsbütün azalmış ve etek ler de kadınların baldırlarına kadar kısalmıştı. İki Dün ya Harbi arasında istihşalin alabildiğine arttığı, bu sefer mal fazlalığı yüzünden bu ranların doğduğu, fabrikatör lerin alıcı bulamadığı devir lerde ise, istihlâki arttırmak lâzımdı. Yani fabrikatörlerin, patronların fazla mal satarak halkı daha fazla kazıklaması, ceplerini doldurması lâzımdı. Yine moda kralları harekete geçti. Bu sefer etekler uzadı, elbiseler bollandı.

Ne zaman o müthiş İkinci Dünya felâketi başgösterdi. Aynı sebepler neticesinde, ay ni neticeleri gördük: Meselâ kadınların mantoları iki veya üç ayrı renk ve cins kumaş tan yapılması moda oldu. Yi ne etekler kısaldı.

İkinci Cihan Harbi sonun da, fabrikatörlerin elinde faz

la kalan mallara müşteri bul mak için, moda kralları hare kete geçti ve dünyanın moda merkezi, dünyaya iktisaden hâkim olan Nevyorka taşındı. Ve etekler de bugünkü gibi sokakları süpürürcesine uza zadı. Mantolar bollaştı. Bu bol kumaşlara uymak için o zaman rahat ve keyfine göre hareket eden sınıfın estetik kanunları harekete geçti ve ona göre ve ona uygun saç modası, kundura modası, şap ka modası meydana geldi.

Çorapsız gezmenin moda ol ması, çoraplı gezmek, Naylon ve saire hep bu iktisadî sebep le rahat rahat izah edilebilir. Görülüyor ki, moda kralları da, bütün diğer krallar ve diktatörler gibi, hakikatte müstakil, hâkim birer insan değüldürler. Onlar hakikatte paralı sınıfın, patronların, zenginlerin otomatikman ve râberleri bile olmadan uşak ları ve hizmetkârlarıdır.

Bu meseleyi böyle izah ede meyenler, kadın etekleri kı salınca, beyhude yere, — Namus elden gitti, din elden gitti, kâfir olduk gibi aptalca döğünürler ve ahlâkın namusun iadesi için ahlâk ve din vâzlarında bulunurlar.

Sonra etekler uzayınca, karlılarına, kızlarına kumaş parası yetiştirmek için çırp ır dururlar. Eskiden meselâ bir kadın elbisesi 2,5 metre den çıkarken şimdi dört beş metreden çıkıyor. Her kad ının her elbisesi için artan bu iki metrenin, bir kumaş fab rikasında kaç metre olduğu nu bir an düşünürsek, sırt ı mızdan neler kazanıldığını an lar ve gözlerimiz faltaşı gi bi açılır.

Eğer namusun, ahlâkın el den gitmemesini hakikaten is tiyorsak, bu işin kuru vâz larla, nutuklarla olmayacağı nı anlamalıyız. Ve asıl sebep olan iktisadî ahenksizliği bi-

Demokrasi kahramanı Jores

Fransanın Kastr kasaba- sında bir küçük borjuva a- ilesi arasında 1842 de do ğan Jores Fransız sosyaliz- minin şeflerinden biridir. Tu'uz da fe'sefe profesörlü ğü yapan Jores evvelâ ide- alist (fikirci) idi. Daha son- raları idealizm ile sosyaliz- min arasını bulmağa çalış- tı. Lâtince o'arak «Sosya- lizmin kökleri» ni araştı- ran bir tez hazırladı. İlk defa 26 yaşında mebus se- çilen Jores, parlâmentoda so'lların tarafını tuttu. İ- kinci seçimde kazanamayın ca Tu'uz üniversitesindeki kürsüsünün başına geçti.

1885 de radikal mebus ve 1892 de müstakil sosya- list mebus seçilen Jores 1902 den itibaren Fransız meclisinde sosyalist grupun lideri oldu. Fransanın en büyük hatiplerindendi. Sos yalistliğini ısrarla ve iftihar la ilân ettiği nutuklarile bü yük bir şöhret kazandı. Bü tün haklı dâva'ların avuka- tı olan Jores, Emil Zola ile birlikte masum Dreyfüs meselesinde gayet faal rol oynadı.

Jores parçalanmakta o-

lan sosyalist partisinin bir- liğini sağlayarak Fransız sosyalizminin şefi o'du. Ba riş uğrunda elinden gelen her şeyi yaptı ve bu uğur da hayatını da verdi.

1904 te gündelik Huma nite (İnsanlık) gazetesini kurdu. Harbi önlemek için Fransız — Alman yanasma sının taraftarı idi. Bu yüz- den mürtecilerin kinini ü- zerine çeken Jores, 1 ağus- tos 1914 te yani Birinci Ci- han Harbinin arifesinde, harp kundakçı'larının par- mağı ile Wiliam adında bir nasyonalist tarafından öl- dürüldü.

Cesedi harpten sonra Panteon millî mâbedine naklo'undu.

Jores demokrasiye derin bir surette bağlı idi. Sosya list bir görüşle cihanın de- mokrasiye doğru yol aldığı nı görüyordu.

Jores vatan sevgisinden ilham alan bir beyne'milel- ci (enternasyonalist) idi. Nutuklarından birinde «va tanını sevmeden, nasıl bir beynelmilelci olunabileceği ne akıl erdiremediğini» söy lüyordu.

“Basın Yayın işçileri,” sendikasının çayı

Dün «Basın yayın işçileri» sendikasının çayı Marmara lo kabinde verilmiştir. Çay da- vetlilerin neşeli havası içinde sona ermiştir. Bu çaya bilhas sa gençlik itibar etmiş, salon-

lip, onu ortadan kaldırmalı yız.

Şunu iyice bilmeliyiz ki Ak saraylı Fatma kızın, Eyüplü Aysel Hanımın, Kadıköylü Bayan Leylânın eteğinin ucu bugün Amerikalı milyonerin parmakları arasındadır. Biz âstese te istemek te, o milyo ner istediği zaman bu etekle ri tâ yukarıya kadar açıp bizi dünyaya rezil edebilir.

da mühim ekseriyeti teşkil et mişti. Bunun maksadı ve gayesi mem lekette işçi dâvasının tahfifi ne çalışmak ve memleket eko nomik hayatında endüstrisi en ileri memleketler seviyesi ne erişmemize hizmet etmek- tir.

Çünkü sendikalizm bugünkü dünyanın en dinamik nizama dır. Bu nizamdan ayrı ve u- zak olan milletler daima kü- çük ve boynu bükük kalmağa mahkûmdur.

Basın ve yayın işçileri sen- dikasının en bariz vasfı hür sendikalizmi ve işçi dâvaları nı vatanseverlik olarak ele al mış olmasıdır.

TÜRK KLEOPATRASI

Yazan: Kerim Sadi

Kitabın içindekiler: Darwin ateizme karşı silâh o'abilir mi?— Baron d'Holbach'ın bir eseri — Ahmet Şuayp ve Gustave Le Bon — Bergso- nizm — Marx'la Durkheim'in «akrabahğı» meselesi— Marx ve Engels'ten çevirmeler. 50 kuruşluk posta pu'lu karşılı ğında kitap adresinize yolla- nır.

Tarihi maddecilik gözüle

MÜLKİYET VE İDEOLOJİ

Kemal Yalazkan

İstanbulda Jniversite ve An- karada Çankaya kitapevlerin- de bulunur.

Heybeli

Nasıl sevmesin Heybeliyi,
Ne evim, ne bahçem var,
Ne iskelesinde sandalım
Ne param var savuracak
Çamlarına, denizine, mehtabına.
Ne asfaltını tirmanacak dermanım
Rüzgârında payım var olsa olsa
Bir nefeslik.
Ben insanların belki en yorgunu,
Deniz'e, güneşin hasreti bende,
Bende yaşamamın, çalışmamın hasreti...
Mevsimsiz sevmesini bilirim,
Vakitsiz düşünmesini,
Düşünüp te üzülmesini.
Güllüşüm, bakışım ayrı,
Belki üzgünüm biraz, yılmam değil,
Farkındayım olup bitenlerin.

Nasıl sevmesin Heybeliyi,
Herkesin bağı, bahçesi ayrılmış,
Denizde kotrası, yalısı,
Ayrılmış ayıran hastanesinde,
Bizim de yatağımızı.

Rifat ILGAZ

Salı günleri çıkar halk gazetesi

Gazetenin kurucusu ve sekreteri:

Aziz NESİN

Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden:

Rifat Ilgaz

Adres: Kumkapı, Derinkuyu Sok. No. 4

İSTANBUL

Telefon: 21131

ABONE:

Bir yıllık: 500 Kr.

Altı aylık: 250 Kr.

Fiatı: 10 Kr.

Yıl: 1 — Sayı: 14

9 Kasım 1948 Salı

Dizildiği ve basıldığı yer: Osmanbey Matbaası

Hikâye:

Çingene Kızı

— Maşalarım var, iyi maşalarım var!

Kalamış Fenerbahçe cadde sine bağlayan ve daha çok arsalar içinden geçen ince top rak yolda, ellerim ceplerimde, kasketimi arkaya almış, ağır ağır yürüyordum.

Uzun müddet susuz tepeler arasında, binbir mahrumiyet ve meşakkatle hürriyetten uzak yaşamış, onun yokluğum iliklerime kadar duyduğum. Şimdi her şey ne kadar güzeldi. Deniz, gök, kumsal, etkelerini keldirmiş ve iri memelerini bir torba gibi sarkıtarak denizde yürüyen şişman kadın, kumsalda oynayan çocuklar — bunların çoğu donuzdu — ve onların bir kenarda duran elbiseleri — bir yığın paçavra — benim çoktanberi boyanmayan ayakakları, pantolonumun aşınmaya başlamış paçası, ince belli genç kız, yanık derili delikanlı, karpuz ve kavun yığınları, şerşerden bardağa boşalan şerşoz, garsonun bombeyaz ceketi, her şey, her şey, bütün dünya ve hava gibi gösütle dolan hürriyet ne kadar güzeldi.

— Maşalarım var, iyi maşalarım var!

«Ve sen, sevgilim, gözbebeğimiz hürriyet; Senin aşkın yanıyor gözlerimizde.

Senin aşkın söylüyor bize Hürriyet şarkısını... Uğrunda döklөн kan helâl olsun.

Canlar feda olsun sana.»

Ve bu şiir ne kadar güzeldi.

Ve gravatım, bu güzel günün ılık rüzgârında, bir bayrak gibi dalgalanıyordu.

— İyi maşalar...

Ve bu kız ne kadar güzeldi. Bu kız çok çirkin, suratına bakılmıyacak kadar çirkin, kara, pis bir Çingene kız idi. Yalnız gösünderi titreşen iki nokta gözleri çekilirdi. Fakat ben bu kızı «çirkin» diyemedim, dostlarım.

Her şey o kadar güzeldi ki...

— Falına bakayım mı; — Falına mı? Bizim falımız bakılmış kızm.

— Bir de ben, bakayım. Sirkentin varsa dağılır, feraha çıkarısın...

— Uzat bana sağ elini. Gözlerimi Çingene kızın siyah, çapaklı gözlerine diktim:

— Sol elimi uzatsam olmaz mı?

— Olmaz.

— Olmaz iste...

— Öyle ise ben de baktır mam.

Çingene kızına sol elimi uzattım; maşalarını yere bırakarak e'lerinin içine aldı, o kudu, üfledi, avcumdaki çizgilere uzun uzun baktıktan sonra,

— Sen âşkınsın, dedi.

— Aşk mıymı? — Hem de nasil? Yüreğün çavır çavır, çıra gibi yanıyor — Yapma Çingene kızı.

Yazan: Sabri soran

— Sevgilin de bu civarlarda.

— İşte bu sefer yanıldın.

— Ben hiç yanılmam. Seviyorsun ve sevgiline çok yakın da kavuşacaksın, amma biraz daha sabretmen lüzum. Arada düşmanların var.

Derhal bir şiiri hatırladım: «Biraz daha sabredelim çocuklar...»

Civarlar kütük, zarif apartmanlar, büyük ağaçlar arasına gizlenmiş köşkler ve yollarla çevrili idi. Şişman kadın, donuz çocuklar, karpuz ve kavun yığınları arkada kalıyordu. Belvü bahçesinde pantolonlu kızlar dans ediyordu.

Tenha bir köşede yanık derili delikanlı ince belli genç kız sarımsı muhakkak.

— Bana iyi bir karpuz seçer misin?

— Beğendiğini al; hepsi iyi.

Beğendiğimi aldım. Bu iyi bir karpuzdu, kıpkırmızı idi. Kumsalda oynayan çocukların gözleri alabildiğine açtı. Ah, gözlerle karpuz yenebilse!

— Alın çocuklar, yayın bu karpuz!

Çingene kızından uzaklaşmışım, daha doğrusu Çingene kız benden uzaklaşmıştı.

— İyi maşalarım var... — Ne olursa olsun ben bu Çingene kızımı takip edeceğim.

Böyle söyledim amma aksi istikamete yürüdüm. Ve sels, Çingene kızın sesi, yavaş yavaş kalyboldu. Şimdi ortalağa Belvü bahçesindeki caz hâkimdi.

«— Demek âştığım ha... Hem de selviğim bu civarlarda! Sakın su pantolonlu kızlardan biri olmsun?»

Güldüm.

«— Çingene kızın hakkı var. Ben âştığım, yüreğimi çavır çavır yanıyor. Gravattım de sevdiğim bu civarlarda.

— Sevgiline çok yakında kavuşacaksın.

«— Elbette. Sana verdiğim on kuruş helâl olsun.»

Cebimde on kuruş vardı, onu da Çingene kızına vermişim. Belvü bahçesindeki tarife bir kahvenin doksan kuruş olduğunu söylüyordu. Bir kahve doksan kuruş, bir Çingene kızın falı ise on kuruş... Bu muazzam ihtikâr ve açıklık karşısında bu güzellik nasıl oluyor da isyan etmiyor, bu tarifeyi parçalamıyor ve bu cazı susturmuyordu? Yoksa pantolonlu kızlardan mı korkuyordu?

Çingene kızı, karpuzcumun yanındaki hasıra oturmuş, karpuzcumun falına bakıyordu. Çocukların gözleri alabildiğine açtı. Karpuzdu Çingene kızına bir karpuz verdim.

Çingene kızı karpuzdu çocuklara uzattı:

— Alın çocuklar, yayın bu karpuz!

— İyi maşalarım var, iyi maşalar satıyorum.

Çingene kızı, bir boyacının arkasına takılarak, Kuşdîni tarafındaki tenha kirlere doğru giderken ben sönüp denize girdim. Elbisemi «bir yığın paçavra» nun yanına bırakmışım. Çocuklar karpuz yiyordu.

— Ve her şey o kadar güzeldi ki...

Hürriyeti kucaklar gibi denizi, göğü ve bütün dünyayı kucakladım.

Okuyucularımıza

Bundan evvel muhtelif isimler altında ve başka başka kolumnlarla çıkardığımız çeşitli neşriyatın mevcudu kalmamış ve koleksiyonları kıymet kazanmıştır.

Bu sayı ile, üç buçuk aydır fasulasız neşrettiğimiz ve 14 üncü sayısını idrak ettiğimiz (Başdan) gazetesi de her kütüphanede bulunması gerekli ve sık sık açıp bakılacak gazetelerdendir.

Eksik sayılarınızı şimdiden alarak, koleksiyonlarınızı tamamlamanızı tavsiye ederiz.

Adresinize yollayacağımız 10 kuruşluk pul karşılığında isteğiniz eski sayılar adresinize gönderilir.

HÜR

«Işık günler bekliyoruz» sevdiğim.

Bembeyaz ve nurdan.

Daha güzel günler gelecek bir gün,

Buram, buram insanlık tütecek gözlerde

Omuz, omza, saf, saf

Bir şarkı tutturacağız alabildiğine hür.

«Işık günler bekliyoruz» sevdiğim.

Bana öyle uzak kalmıyacaksınız yâdellerde

Yambaşında beni buluverceksin bir gün

Kolların çığlık, çığlık açılıms.

Didaktiklerimizde çokluğumu anlatan bir şarkı

Şaşıracağsın ne yapacağımı.

Gözlerin dolu doluvercek

Ama ağlamam istemiyorum.

Üzerinde o dallı hasman olmalı

Sevinçten çılgın, atılmalısın kollarıma

Hür olmanın zevkini çıkarmalıyız seninle.

Katmer. katmer...

Tarik Dursun

Bursaname:

Bursanın Kutusu

(Baş tarafı 1 de)

— Tuh Allah cezasını versin. Ne memlekette yaşıyoruz, ahlak kalmadı.

Neden böyle söylüyorsun birader, ticaret serbest değil mi bu memlekette? Kârhanecilik te resmen tanınmış bir ticaret değil mi? E, insaf et, kızıcağz reklâmını yapıyor.

Çok istiyorum ki, bu mektubumu bütün kadınlar okusunlar. Belki bana kızacaklar bulunabilir. Fakat benim ne kabahatim var. Fotoğraf makinesi her zaman Uludağın karlı çamlarından güzel manzaralar çekmez ya. Biz o işi sayın Bursalıların — tabii resmî makamlarının — misafiri olarak Çelik Palasta ikamet eden asaletli muharririne bırakmıştık. Eğer fotoğraf makinesi bir çirkefin resmini çekti ise, mekineye kızıp yere atmak doğru olur mu?

Ey Türk kadını! Ey aç süttünü emdiğim anam, ey kız kardeşim, karım, ey üzerine titredğim kızım. Cinsi lâtif diye pazara çıkarılan hecimsinin, hoyrat ellerde, belediye nin resmî tarifesi üzerinden mneklemlenmesine nasıl misalâde edebiliyorsun? Hâkim oldu, hakim oldu, yergçe oldu, dalkıç oldu. Bu suretle ağzına bir parmak bal çalıp, çarşaftan ve peçeden kurtulmakla kadınlık haklarını elde ettiğini söylediler. Erkeğin cinsî suç işlemesi mübah görülen memlekette, neden erkekler sermaye «arâk kârhaneye düşmezler de, senin... affederiz, kalemin kaçtı, yine u. kalâhğa başladım, biz gelelim kârhanemize. Şu küçük eve girelim. Burada beş sermaye var. Kart kesli pezevenk karı, kerevetin üzerinde kasasının önüne oturmuş. Pezevenk kârının pezevenk kocası, işlerin kesatlığından şikâyet ediyor. Galiba Yedi Eylül kararları kârhanecileri de müteessir etmiş. Bu evin en güzel kızını, başka bir evin patronna yarıttığı için adam fena halde içerlemiş: «Zararı yok diyor, orospuluğu ondan öğrenmedik, biz ona öğrettik!» Sonra ilâve ediyor: «Gün olur ayı besler, ay olur yılı besler.» İlk defa işittiğim bu darbimesele bayıldım. Haydi buradan çıkalım. Tam karşıdaki beton bina, buranın en lüks evi. Hakikaten buradaki kızlar bir çim su. Her genel evde bir besli köpek veya güzel bir kedi var. Belediyenin duvarlarına asılı resmî tarifesine göre, bir vizite iki buçuk lira. Eğer gecelik kalırsın on bir lira vereceksin. İki buçuk liranın bir buçuk lirasını, on bir liranın da altı lirasını patron alıyor. İstismanın bu derecesi hiç bir yerde görülmemiştir. Bir patronun bahsediyorlar, üç evi, bi apartmanı varmış. Bir başka patronun da fevkalâde bir otobüsü ile üç yüz bin lira nakit parası varmış. Ben hesapladım, bir patronun, yirmi dört saatlık vasaflı kazancı, yetmiş lira ile yüz lira arasında. Yüz elvili bulan da var şüphesiz. Demek ki bir kârhaneci karı, orta derecede bir memurun bir ayda kazandığını, bir günde kazanıyor, Tevkekeli değil, memleket te günden güne kârhaneciler çoğalıyor.

Haydi diyelim ki, yüz liradır, yirmi de vergisine ağısına çık, safı kâr 80 papel. Ne oldu sanki, taş atıp ta kulunu yoruldu? Üstelik kızların odalarına mangal bile koymuyorlar. Kömürleri, sabunları, yiyecekleri, giyecekleri kızların üzerine. Orosu bu, kendini beğendirmek için güzel giyinmeğe, sürtüp sürtürmeğe de mecbur. Busada en fazla kazanan sermaye günde on lira kazanabiliyor. Sermayeler de iki türdür: Bir kısmı anlatıldığı gibi, patronla yarıcı olarak çalışıyor ve marka üzerinden hesaplaşıyorlar. Fakat bir kısmı var ki, artık çekmiyor zavalılar. Onlara patron aylık hesabı veriyor. Hatta boğazi tokluğuna çalışanlar bile var.

Bursa genel evlerine ve bir genel ev kadınına ait notlarını başka bir mektupta yazmak istiyorum.

Aşağı yukarı, medeni memleketlerin çoğundan, bu şekilde yani resmî surette kadın kiralannması ve satışı kalkmıştır. Fakat maalesef Fransada hâlâ var. Fakat Fransız kadınları, bu işte çok hassas davranıyorlar ve müthiş bir kampanya açmış bulunuyorlar. Bu hususta ferî düşünceli Fransız kadınları, muhafazakâr erkek ve kadınlarla amansız mücadele halinde. Bundan beş altı ay evvel Fransada bu mevzuada toplantılar oldu, yapılan münakaşalar her hayli çekişmeli oldu. (Sabahattin Eyüboğlunun Varlıkta çıkan Paris mektupları).

Kafası örümceklî evli erkekler zannediyorlar ki, eğer kârhaneler kalkarsa bütün zampara herifler, karımların üzerine kullanılacaklardır. Yine namuslu geçinen evli kadınlar da, kârhaneden boşalan fâhişelerin kocalarını ellerinden kapacaklarını sanıyorlar. Her ne hal ise, bu mevzu bana kalırsa mühim bir memleket davasıdır. Maalesef şimdiki kadar üzerinde durulmamıştır. Hiç bir resmî makamdan kapacaklarını sanıyorlar. Her ne hal ise, bu mevzu, Görülüyor ki hâdisde aslında çirkin ve yüz kızartıcıdır ama, maalesef vardır.

Yine dalkıç ukalâhğa be kardeşim. Eşe dosta selâmlar eder, gözlerinden operim.